

Boala mentală și dizabilitatea intelectuală

De ce sunt importante diferențele?

Adesea se face confuzie între cei doi termeni (boala mentală și dizabilitate intelectuală), deși ei sunt foarte diferiți. Doar cunoscând diferențele se pot trata corespunzător ambele grupuri. Boala mentală este o boală și poate fi vindecată, în timp ce dizabilitatea intelectuală durează o viață. Acest pliant explică cele mai importante diferențe dintre dizabilitățile intelectuale și bolile mentale.

Persoanele cu boli mentale necesită îngrijire medicală și psihoterapie. În general pot trăi independent dacă problema lor mentală este ținută sub control și nu au un retard intelectual.

Persoanele cu dizabilități intelectuale nu sunt bolnave cu excepția cazului când suferă de o boală comună. Ele au nevoie de informații în limbaj ușor de înțeles, de educație și instruire pentru a trăi în societate.

Tratarea celor două grupe de o manieră nedisociată duce la presupuneri greșite, planificare defectuoasă a serviciilor și adesea discriminarea unui grup de către celălalt. Este evident că doctorii, terapeuții și specialiștii educaționali trebuie să poată diferenția între cele două grupuri ca bază pentru o intervenție adecvată. Dar și factorii de decizie politică la nivel local, național, european trebuie să recunoască

diferențele pentru a putea asigura ambelor categorii sistemele necesare de sprijin.

Dizabilitatea intelectuală

Dizabilitatea intelectuală este o stare caracterizată prin dificultăți majore de învățare și înțelegere, datorate unei dezvoltări incomplete a inteligenței. Abilitățile în domenii precum cogniția, vorbirea, abilitățile motorii și sociale pot fi afectate permanent. Între 1% și 3% din populație are o dizabilitate intelectuală. Cauzele pot fi genetice, dar și legate de factorii de mediu din timpul sarcinii.

Majoritatea nevoilor persoanelor cu dizabilități intelectuale sunt aceleași ca ale celorlalți oameni: contact social, siguranță, locuință corespunzătoare, educație, muncă, etc. Persoanele cu dizabilități intelectuale moderate pot necesita educație suplimentară, dar în același timp pot duce o viață independentă dacă sunt sprijinite. Persoanele cu dizabilități mai severe au adesea nevoie de sprijin educațional și social pe întreg parcursul vieții. Orice servicii pentru persoanele cu dizabilități intelectuale trebuie orientate în așa fel încât să le crească abilitățile și includerea lor în viața normală a societății.

Educația și terapiile ce facilitează și sprijină dezvoltarea pot îmbunătăți într-o mare măsură abilitățile și independența persoanelor cu dizabilități intelectuale. Prin urmare identificarea și intervenția timpurie sunt importante pentru a promova recunoașterea și dezvoltarea optimă a capacităților și autodeterminării. Accesul la educația inclusivă la vârsta școlară și preșcolară crește abilitățile

de autoîngrijire. Instruirea vocațională și oportunitățile de lucru, la fel ca și serviciile rezidențiale comunitare, asigură competențele și posibilitățile unei vieți adulte în cadrul comunității. Pentru persoanele cu dizabilități intelectuale accesul la informație are o importanță majoră. Acestea au nevoie de informații într-un format ușor de înțeles pentru a participa pe deplin la viața societății. În ultimii ani, persoanele cu dizabilități intelectuale revendică din ce în ce mai mult dreptul de a-și susține drepturile singure, de a-și pleda cauza și de a fi consultați vizavi de orice decizie ce le-ar putea afecta viața. Acest principiu democratic provoacă și schimbă vechile modele de îngrijire și tratament și duce la o integrare deplină a persoanelor cu dizabilități intelectuale în societate.

Dizabilități intelectuale

O persoană cu dizabilitate intelectuală prezintă nevoi de dezvoltare pe parcursul întregii vieți. Dizabilitatea intelectuală reprezintă o dezvoltare intelectuală înceată, în care medicația nu are nici un efect.

Dizabilitatea intelectuală poate fi cauzată de factori genetici sau de mediu, cum ar fi infecțiile sau lipsa de oxigenare a creierului în timpul gravidității sau la naștere.

Dizabilitatea intelectuală nu este în mod normal cauzată de factori sociali sau psihologici.

Dificultățile de învățare și înțelegere duc la probleme școlare și la locul de muncă și la dificultăți în a fi incluși în viața normală a societății. Există o mare varietate de aspecte și grade de dizabilitate intelectuală, ce necesită diferite forme de terapie și suport.

Dizabilitatea intelectuală este permanentă.

Persoanele cu dizabilități intelectuale au nevoie de terapii de dezvoltare, educație și suport ajustat nevoilor lor, pentru a fi incluse în societate.

Boli mentale

O persoană cu probleme de sănătate mentală este un pacient. Boala mentală poate fi vindecată sau ținută sub control prin medicamente, psihoterapie sau alte sisteme de suport.

Boala mentală poate fi de cauză genetică, dar, de cele mai multe ori, este rezultatul dificultăților de adaptare, implicând stări de depresie, anxietate și confuzie.

Boala mentală poate fi cauzată de factori sociali și/sau psihologici (lipsuri, pierderea locului de muncă, etc.).

Boala mentală poate perturba multe funcții ale vieții: simțul, gândirea, emoțiile, motivația, voința și altele. Există o mare varietate de tablouri clinice, necesitând diferite forme de tratament.

Boala mentală este, în multe cazuri, periodică.

Persoanele cu boli mentale au nevoie, în general, de intervenții de natură medicală pe o perioadă scurtă de timp, dar și de suport pe o perioadă mai îndelungată de timp.

Bolile mentale

Boala mentală este o disfuncție care afectează sentimentele și comportamentul. Puține boli mentale pot fi prevenite, aproape toate pot fi abordate cu succes și tratate. 25% din persoane dezvoltă tulburări mentale sau de comportament la un moment dat în viață.

Cauzele bolilor mentale sunt complexe și sunt influențate de factori genetici (ereditari), experiențe stresante de viață, boli fizice, dificultăți în mediul familial etc. Persoanele cu probleme de sănătate mentală au adesea dificultăți în a face față presiunilor vieții de zi cu zi și își pot pierde slujbele, beneficiile, drepturile de părinți și drepturile de bază ale omului.

Cele mai frecvente boli mentale:

- **Depresia** - caracterizată prin tristețe, energie scăzută, lipsă de interes, tulburări de apetit și somn, sentimente de vinovăție și disperare. Sinuciderea rămâne unul din rezultatele obișnuite ale depresiei.
- **Schizofrenia** - este o tulburare caracterizată printr-un clivaj profund al gândirii ce afectează limbajul, percepția, incluzând stări psihotice. Poate cauza halucinații, frică și confuzie.
- **Tulburări de anxietate** - include anxietatea de tip fobic, anxietatea cu o importantă componentă de tip frică și anxietatea de tip general

(nelinuște, tensiune, tulburări de respirație) ce poate induce un discomfort semnificativ, precum și dizabilitate. Datorită cauzelor complexe, se propune adesea un tratament diversificat și combinat, cum ar fi medicația, psihoterapia, terapia de familie, etc. Tratamentul are loc în diferite locuri: spitale de psihiatrie, secții de psihiatrie din spitale, servicii de sănătate mentală ale comunității, cabinete private de psihiatrie sau psihoterapie. Este important ca tratamentul din spitale să se limiteze la cea mai scurtă perioadă posibilă. Grupurile de întraajutorare pot, de asemenea, să fie de mare ajutor (împărtășirea de sentimente și experiențe).

Discriminare, neglijență și abuz

Atât persoanele cu dizabilitate intelectuală cât și cele cu boli mentale au de suferit din cauza prejudecăților, a atitudinilor negative, a tratamentului degradant, a abuzului și a discriminării sociale. Deseori aceste sunt discriminate de către angajatori, de către serviciile sociale și de sănătate, precum și în ceea ce privește accesul la locuințe și la serviciile financiare. Ele trăiesc sentimente dureroase, din cauză că nu mai dețin controlul sau pot să piardă tot ceea ce au. Ele au nevoie de respect, bazat pe înțelegerea și cunoașterea situației lor. Mai au nevoie și de solidaritate din partea societății, care să le ofere serviciile necesare și calificate. Și mai au nevoie de devotament pentru a fi incluse în toate aspectele vieții.

Ambele grupe au nevoie de alternative și de o varietate de servicii din care să poată alege. Spitalele sunt o soluție doar pentru investigații de scurtă durată. Marile instituții rezidențiale duc la segregare, tind să violeze drepturile umane ale locuitorilor săi și ar trebui închise.

Există câteva instrumente ale drepturilor omului care protejează atât persoanele cu dizabilități mentale, cât și pe cele cu boli mentale:

- Convenția europeană a drepturilor omului
- Regulile standard ale Națiunilor Unite pentru egalizarea șanselor persoanelor cu dizabilități
- Convenția Națiunilor Unite împotriva torturii și a tratamentului degradant
- Convenția Națiunilor Unite pentru drepturile copilului

Creșterea gradului de conștientizare asupra ambelor grupuri defavorizate la toate nivelele, cu ajutorul politicienilor, cadrelor medicale, profesorilor sau angajatorilor, împreună cu lupta împotriva tabuurilor, a stigmatizării și discriminării, pot ajuta persoanele cu dizabilitate intelectuală și pe cele cu boli mentale să își exercite pe deplin drepturile de cetățeni.